SVERIGES RIKSDAG

Kommittémotion C

Motion till riksdagen 2026/27:2564

av Ulrika Liljeberg m.fl. (C)

Rättspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera den s.k. mängdrabatten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att preskriptionstiderna för sexualbrott bör förlängas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffmaximum för köp av sexuell tjänst snarast bör höjas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ett stärkt straffrättsligt skydd för barn som utsatts för sexualbrott och våldsbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetens måste finnas i hela landet inom brottsutredningar av våld i nära relation och sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen skyndsamt bör ges ökade möjligheter att nyttja AI vid utredning av sexuella övergrepp mot barn på nätet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetens och resurser måste finnas i hela landet inom brottsutredningar av sexköp, koppleri och människohandel och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av polisens arbete med mängdbrott i syfte att skapa en nationell offensiv mot mängdbrotten och människohandel och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ringa stöld, s.k. snatteri, som utförs vanemässigt ska anses som stöld och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpningar för de brottskategorier som driver den kriminella ekonomin och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om generisk klassificering av narkotika och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet mot brott mot välfärd och offentlig verksamhet samt annan ekonomisk brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bankerna måste ta större ansvar för de bedrägerier som äger rum inom ramen för deras betalsystem och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att banksekretessen bör lättas för att tillgängliggöra information om hur framgångsrika bankerna är på att skydda och ersätta sina kunder för bedrägerier och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våld mot barn skyndsamt bör läggas till som straffskärpningsgrund och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att funktionsnedsättning skyndsamt bör läggas till som straffskärpningsgrund och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera implementeringen av rivna sekretesshinder för effektivare informationsutbyte mellan myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera det förebyggande arbetet i kampen mot gängkriminalitet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ett centrum för brottsförebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kränkningsersättning till nära anhöriga bör införas och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa polisiär närvaro och tillgänglighet i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra regelverk för drönare att agera first responder vid larm för att få bredare polisiär närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att renodla polisens uppdrag genom en översyn och omfördelning av vissa uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett brett brottsbeivrande uppdrag till statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en beredskapspolis och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett ekokrim och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Kriminalvården kan stärkas i syfte att möta behovet av fler platser på anstalter och i häkten och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en förbättrad samverkan mellan Kriminalvården och socialtjänsten i samband med frigivning är nödvändig och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över domstolsväsendets kapacitet och förmågor och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över nämndemannasystemet, inklusive säkerhet och ersättningsnivåer, och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reform av regleringen av rättsliga biträden och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om registerkontroller och tillkännager detta för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpning av straffet för involverande av underårig i brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett nationellt avhopparprogram för kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av barnahus i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningstider och brottmålsprocesser i barnärenden måste ses över och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera det förebyggande arbetet i syfte att skydda barn från att både utsättas för brott och själva begå brott och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett nationellt avhopparprogram för kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt säkerställa att den som är utsatt för brott i nära relationer ska få brottsofferstöd inom ett dygn från att en anmälan görs och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av särskilda kontaktpersoner för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att skapa en nationell funktion som vid personuppgiftsläckor omedelbart kan kontrollera och hantera om uppgifter som rör personer med skyddad identitet har röjts och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av särskilt stöd och vägledning för kommuner och regioner i arbetet mot korruption och infiltration och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förbättrad kontroll med syftet att förhindra att offentliga medel går till antidemokratiska eller kriminella organisationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om terrorbekämpning i EU och tillkännager detta för regeringen.

Rättsstaten ska fungera på riktigt

Ett tryggt samhälle är möjligt. Ett samhälle där människor kan röra sig fritt, välja sin egen väg i livet, starta företag, låta sina barn växa upp utan rädsla och lita på att rättsstaten fungerar. När människor känner sig trygga växer också tilliten, framtidstron och möjligheterna.

Under lång tid har utvecklingen gått åt fel håll. Den grova kriminaliteten har blivit mer organiserad, mer våldsam och mer hänsynslös. Skjutningar, sprängningar och systematisk brottslighet har tagit över vardagen på platser där människor tidigare levde i trygghet. Dessa samhällshotande kriminella nätverk ska jagas, fångas in och lagföras. Samma gäller de som styr den kriminella ekonomin, där företag utnyttjas, välfärdssystemen plundras och parallella strukturer etableras.

Samtidigt handlar otryggheten inte bara om grov brottslighet. Många människor upplever oro i sin vardag – i bostadsområden, i sina hem, på arbetsplatser och i det offentliga rummet. Kvinnors frihet begränsas, äldre känner oro och företagare utsätts för brott som sällan leder till konsekvenser. Det är ett dubbelt problem: Både den organiserade kriminaliteten och den vardagliga otryggheten måste mötas.

Centerpartiets syn på rättspolitiken är tydlig – det går att vara både tuff och smart mot brottslighet. Det är med stolthet och målmedvetenhet vi driver en rättspolitik som fokuserar på att effektivt bekämpa brottslighet. Centerpartiet vill bidra till långsiktiga överenskommelser som skapar framtidstro för vår trygghet, rättssäkerhet och samhällsutveckling.

I vårt rättspolitiska arbete leds vi av tre fokusområden – att förebygga och förhindra att brott begås, att stärka statens förmåga att utreda och lagföra brott samt att ha tro på att en positiv förändring är möjlig. I detta ser vi behovet av såväl kort- som långsiktiga reformer, särskilt i det förebyggande arbetet där vi vill se ett paradigmskifte för att vända den negativa utvecklingen. En avgörande aspekt för Centerpartiet när vi ska bygga trygghet och säkerhet i Sverige är att rättsväsendet i allmänhet och polisen i synnerhet är närvarande, tillgänglig och synlig och verkar effektivt i hela landet för alla invånare – för man och kvinna, för gammal och ung, i stad och land.

Vidare anser vi att hårda tag mot brottslighet inte behöver ske på bekostnad av rättssäkerheten. Centerpartiet ser att det är möjligt att bedriva en smart rättspolitik och samtidigt värna rättsstatens principer. Det är viktigt att stå emot frestelsen att landa i de mest rubriksättande, men många gånger ineffektiva, förslagen. Vår ambition är att arbeta resultatinriktat, rättssäkert och kunskapsbaserat inom rättspolitiken under mandatperioden.

Straff- och processrättsliga överväganden

Mängdrabatten

Statistiskt sett vet vi att den som döms för ett allvarligt våldsbrott mot en annan människa vanligen är en återfallsförbrytare, och samhället behöver därför markera skarpare mot upprepad brottslighet. Ett sätt att göra det på är att skärpa den så kallade

mängdrabatten. Mängdrabatt innebär att straffen för flera brott som en gärningsman begått samtidigt eller inom en kort tidsperiod kombineras, så att den totala strafftiden blir kortare än om varje brott bedömdes separat (se 29 kap. 1 § BrB). På så sätt adderas inte straffen för brotten fullt ut, istället sänks straffen för en del av brotten (typiskt sett de med lägst straffvärde) beroende på hur många brott det handlar om. Tanken är att en gärningsperson inte ska få ett orimligt högt straff när flera brott begås på kort tid, särskilt om brotten är av liknande art.

Under senare år har det funnits förslag och förändringar i lagstiftningen för att minska mängdrabatten, såsom proposition 2025/26:297 Ett nytt straffrättsligt påföljdssystem. Centerpartiet välkomnar ansatsen för att reformera mängdrabatten. Vi har under många år varit tydliga med att vi vill att mängdrabatten i den form den har idag ska reformeras – detta är inte minst viktigt när det gäller systematisk brottslighet. Det system vi har idag riskerar att uppmuntra till fler brott. Samhället måste markera tydligare mot grova brott genom att hela straffskalan används, att straffen höjs för vissa grova brott och att fler brott än det grövsta ska straffas fullt ut. Detta skulle inte bara vara en tydligare signal om samhällets allvarliga syn på systematisk eller upprepad brottslighet, det skulle även innebära större möjligheter till upprättelse för brottsoffren. En reformering av mängdrabatten måste emellertid ske när det finns förutsättningar för rättsväsendet att omhänderta lagförslagen. Det gäller inte minst Kriminalvården, som redan nu befinner sig i en mycket ansträngd situation med långvarig överbeläggning på grund av en markant ökning av antalet klienter under de senaste åren. Vi vill därmed stärka rättsväsendets kapacitet först – och sedan genomföra de reformer som krävs för att förändra dagens system med mängdrabatt.

Sexualbrott

Offer för sexualbrott tvekar ofta att anmäla, och ofta tar det lång tid att fullfölja en anmälan. Preskriptionstiderna kan på så sätt förhindra brottsoffers möjlighet till upprättelse och en fällande dom. Under det senaste året har preskriptionstiden tagits bort för vissa sexualbrott mot barn. Det är bra, men det finns anledning att generellt se över preskriptionstiderna för sexualbrott. I takt med att till exempel DNA-teknik utvecklas ökar möjligheterna att lösa brott efter lång tid. Det är bland annat mot denna bakgrund som det finns skäl att förlänga preskriptionstiderna för fler sexualbrott. Centerpartiet anser också att även sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn bör omfattas av bestämmelserna om slopad preskriptionstid.

Centerpartiet anser att varje människa har en ovillkorlig rätt att själv bestämma över sin sexualitet och sitt sexuella umgänge samt att sex alltid ska bygga på frivillighet. Sexualbrotten är till sin natur särskilt integritetskränkande. Det är viktigt att straff-satserna för sexualbrott speglar detta på ett rättvisande sätt.

Vi vill höja straffmaximum för köp av sexuell tjänst för att utöka preskriptionstiden. Personer som säljer sexuella tjänster är ofta traumatiserade och sargade och kan därmed ha svårt att exempelvis i samband med att de lämnar ett liv i prostitution, inom ramen för nuvarande preskriptionstid, orka anmäla brott. Preskriptionstiden bör därför utvidgas genom höjt maximistraff.

Centerpartiet vill stärka det straffrättsliga skyddet för barn mellan 15 och 17 år som utsatts för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Det finns vidare behov av straffskärpningar avseende en del sexualbrott riktade mot barn. Avseende brottet sexuellt övergrepp riktat mot barn krävs det straffskärpningar avseende både minimi- och maximistraffen. Det är dessutom olyckligt att det finns handlingar idag som inte kan träffas av straffbestämmelser. Centerpartiet vill därför se ett brott avseende så kallade mindre grova sexuella utnyttjanden av barn, för att bättre fånga sådana ageranden som inte kan kvalificeras som normalgraden.

Sexualbrotten mot barn blir allt grövre och antalet anmälningar har mångdubblats de senaste åren. Polisen beskriver att de har allt svårare att klara av att utreda brotten i rimlig tid. Arbetet, som innebär att ägna arbetsdagarna åt att gå igenom bild- och filmmaterial av övergrepp på barn, är psykiskt påfrestande. Polisen har svårt att tillsätta utredningstjänsterna, och många av utredarna har svårt att klara av arbetet under någon längre tid.

För att underlätta det brottsutredande arbetet vill Centerpartiet att polisen ges ökade möjligheter (genom utbildning, resurser och tillämplig teknik) att använda sig av AI/datorseende vid utredning av sexuella övergrepp mot barn på nätet. Genom datorseende blir det möjligt både att snabba på genomgången av stora mängder material, att i någon mån förskona brottsutredarna samt att prioritera utredningen av grövre brott. Det finns sannolikt även bättre möjligheter att genom AI/datorseende sammanställa information om tillkomst, spridning, förövare och brottsoffer. Under 2026 lades lagrådsremissen Stärkt brottsbekämpning genom särskilda provokativa åtgärder fram. Centerpartiet följer utvecklingen i frågorna och kommer verka för att polisen får tillgång till viktiga arbetsmetoder så snart som möjligt.

Människohandel och koppleri

Människohandel och koppleri är några av de mest cyniska och avskyvärda brotten. Det sker här och nu, mitt ibland oss, ofta dolt bakom stängda dörrar eller på nätets mörka sidor. Förövarna ser människor som varor, och offren berövas sin frihet, sin värdighet och sin framtid genom multipel exploatering. Vi ser att människohandel inte bara handlar om sexuell exploatering, utan även om allt ifrån tvångsarbete till tiggeri och annan exploatering, vilket kräver ett brett och vaksamt förhållningssätt från hela samhället.

Människohandel och koppleri är därför komplexa brott som kräver samarbete mellan myndigheter och ett rättsväsende med spetskompetens. Av dessa skäl är det mycket viktigt att kompetens och resurser finns i hela landet inom brottsutredningar av sexköp, koppleri och människohandel. Centerpartiet vill att dessa brottskategorier prioriteras inom rättsväsendet och utreds som de grova brott de är.

Mängdbrott

Att brottsligheten ökar inom vissa brottskategorier är ett stort problem. Antalet uppklarade brott är i stort sett oförändrat år efter år, antalet förundersökningar som läggs ned minskar inte och flera lokala poliskontor läggs ned. Av mängdbrotten, som utgör runt 80 procent av de totala anmälda brotten, klaras bara drygt 10 procent upp.

Mängdbrotten drabbar företagare och familjer och alldeles för få av dessa klaras upp. Det påverkar tilliten till hela rättssystemet och leder ofta till såväl allvarliga skador som ekonomiska förluster för de som drabbas. Mängdbrotten är dessutom ofta starkt sammankopplade med grov organiserad brottslighet. Det finns därmed ett angeläget syfte för polisen att effektivt beivra, förhindra och utreda mängdbrotten.

Riksrevisionen publicerade år 2023 en omfattande granskning av polisens hantering av mängdbrott. Där konstaterades att polisen inte klarar av att hantera mängdbrotten på ett effektivt sätt, trots stora anslagsökningar, fler anställda och en genomgripande omorganisation – resultaten har tvärtom blivit sämre sett till uppklaring. Det är oacceptabelt, både vad gäller den enskildes rätt till trygghet och rättvisa och för att det är en risk i sig för rättsstaten om förtroendet för polisen och rättsvårdande myndigheter blir för lågt i samhället. Allmänheten har rätt att förvänta sig att brott utreds. Vi vill se en nationell offensiv mot mängdbrotten.

Vanemässig ringa stöld

Ringa stölder är ett stort problem för näringslivet i Sverige – inte minst dagligvaruhandeln. Praxis är numer att tillgrepp av saker av ett värde upp till 1 500 kr ses som en ringa stöld och att det oavsett hur många tillgrepp som sker under den beloppsgränsen inte är att se som stöld. Detta utnyttjas både av enskilda personer och av den organiserade brottsligheten. För att komma åt de som vanemässigt tillgriper saker som är att se som ringa stöld, borde dessa gärningar i sitt sammanhang ses som stöld av normalgraden. Det skulle ge rättsväsendet fler verktyg för att kunna förhindra fortsatt brottslighet och skulle även mer överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet. Vi vill även att beloppsgränsen ska sänkas, något som tidigare gjorts genom praxis men bör formaliseras genom lag.

Den kriminella ekonomin

I skuggan av den grova våldsbrottslighet som under senare år skördat många offer runt om i vårt land har andra typer av brottslighet fått breda ut sig och på allvar lyckats äta sig in i samhällskroppen. Brottslighet som i allra högsta grad bidragit till det våld vi sett på gator och torg, som skakat våra trapphus och orsakat rädsla ända in i våra vardagsrum. Den organiserade brottsligheten drivs av pengar. Idag kan kriminella tjäna miljardbelopp på brott genom arbetslivskriminalitet, bedrägerier, narkotikabrott och annan ekonomisk brottslighet, samtidigt som seriösa företag konkurreras ut och skattepengar missbrukas.

Det är därför svårbegripligt att den straffskärpningsvåg som svept fram på senare år helt ignorerat den mest lönsamma delen av den kriminella ekonomin. Det är hög tid att nu skärpa påföljderna för de brottskategorier som driver den kriminella ekonomin. Det rör sig bland annat om arbetslivskriminalitet, narkotikabrott, grova skattebrott, grova bokföringsbrott och grovt penningtvättsbrott som bör skärpas som ett led i att strypa pengakranen till den grova organiserade brottsligheten. Vi vill därtill att kunna stoppa nya droger snabbare genom att utreda möjligheten att förbjuda hela grupper av nya,

farliga substanser (generisk klassificering) – något som skulle slå hårt mot narkotikabrottsligheten.

För att slå tillbaka mot kriminaliteten på riktigt måste brottsvinsterna stoppas. Den organiserade brottsligheten – som omsätter närmare 350 miljarder varje år – drivs i hög grad av ekonomiska incitament. Det handlar om strukturer där vinster från brottslig verksamhet återinvesteras och används för att upprätthålla och expandera verksamheten. Därför behöver arbetet med att spåra, beslagta och förverka brottsvinster stärkas ytterligare. Då stärks tryggheten och tilliten i samhället. Att enbart skärpa straff räcker inte för att förhindra att brott begås. Vi vill se ett omtag i arbetet med att försvåra för brottslingar att överhuvudtaget begå ekonomisk brottslighet.

Vi behöver även slå hårt mot de brott som får den kriminella ekonomin att gå runt. Bedrägerier är ett av de vanligaste brotten och antalet anmälningar har ökat över tid, inte minst under 2025 då 232 862 bedrägeribrott anmäldes. I takt med digitaliseringen har banktjänster flyttat ut på nätet. I de fall där bedrägerier sker genom social manipulation är det bankkunden själv som genomför transaktionen. I de flesta av dessa fall ger dagens regelverk därmed inte bankkunden tillika brottsoffret rätt till ersättning från banken. Det är tydligt att bankerna måste ta större ansvar. Centerpartiet vill därför se en ny reglering som lägger det större ansvaret för förlusten vid ett bedrägeri på banken. Vi vill också att banksekretessen lättas för att tillgängliggöra information om vilka banker som är bäst på att skydda och ersätta sina kunder. Vi vill även möjliggöra informationsdelning mellan banker.

Straffskärpningsgrunder

Idag finns vissa straffskärpningsgrunder, det vill säga omständigheter som gör att ett brotts straffvärde ska bedömas högre än normalt när domstolen bestämmer påföljden enligt 29 kap. brottsbalken. Bland annat ska brott som utförs som ett led i ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller verksamheten inom en grupp av personer som utövat allvarlig brottslighet beaktas som synnerligen försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet.

Centerpartiet vill se en ny liknande straffskärpningsgrund för våld mot barn. Varje barn, oavsett ålder, har rätt till ett tryggt hem. Barn som brottsoffer har emellertid inte prioriterats tillräckligt, trots att brotten mot barn är några av de allvarligaste brott som finns. Att samhället ser brott som begås mot barn som en synnerligen försvårande omständighet bör därför framgå av vår lagtext.

Under senare år har hoten och hatet ökat i samhället i såväl omfång som grovhet, och kvinnor och minoriteter är särskilt utsatta. Det är ett allvarligt hot mot den liberala demokratin som måste adresseras. Hatbrott innebär att någon angriper en person eller en grupp av människor på grund av deras uppfattade ras, hudfärg, etniska bakgrund, trosbekännelse, sexuella läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck. Om en domstol bedömer att ett brott är ett hatbrott – exempelvis att en misshandel har rasistiska motiv – tillkommer en straffskärpning. Centerpartiet anser dock inte att lagstiftningen omfattar alla de grupper som bör skyddas mot hatbrott. Det finns många exempel på att personer som har funktionsnedsättningar utsatts för brott på grund av detta.

Centerpartiet vill därför att funktionsnedsättning läggs till som straffskärpningsgrund i lagstiftningen.

Förebyggande arbete

För Centerpartiet står det förebyggande arbetet i centrum, oavsett brottskategori. Vi vill bekämpa all brottslighet – särskilt våld mot barn och kvinnor, mängdbrott och ekonomisk brottslighet. Personer med risk för att utveckla ett våldsamt beteende eller kriminalitet behöver erbjudas verkliga möjligheter att välja en annan livsstil. Alla ska kunna rekryteras till det goda samhället istället för att rekryteras till kriminalitet. Tidiga stödinsatser till barn och familjer i riskzon är av avgörande betydelse, likaså möjligheten att hoppa av kriminalitet genom särskilda avhopparprogram riktade till barn och unga. För att dessa stödinsatser ska fungera behövs effektivt arbete mellan myndigheter, något som utvecklats mycket sedan införandet av en ny sekretessbrytande bestämmelse under 2025. Denna bestämmelse bör utvärderas i syfte att säkerställa att den fungerar och tillämpas effektivt i hela landet.

En majoritet av de förebyggande åtgärderna för att motverka kriminalitet och våld finns inom kommunal verksamhet. Det är därför av stor vikt att kommunerna får rätt verktyg för att förebygga brottslighet – inte minst inom sina upphandlingar. Det offentliga Sverige upphandlar för drygt 900 miljarder kronor per år, motsvarande 18 procent av vår BNR. Upphandlingarna omfattar allt ifrån städtjänster i fikarum och hemtjänstföretag som besöker våra äldre, till fängelser och vägar som ska byggas. Största delen av den kakan står våra kommuner och regioner för. Dessvärre ser vi idag att dessa upphandlingar utnyttjas av den kriminella ekonomin genom oseriösa företag. Att kontrollera om det finns brottslighet eller misskötsel i bagaget hos företag är idag inte helt enkelt. Dessa uppgifter är inte lättillgängliga och vissa går över huvud taget inte att få del av, varken innan eller efter en upphandling. Lagar, regler och praxis kring offentlig upphandling måste reformeras för att motverka att kriminella aktörer tar del av skattemedel och konkurrerar ut hederliga företagare. Sverige behöver dessutom inrätta en nationell annonsdatabas, likt den som finns i Finland, för att öka transparensen och förhindra att kriminella vinner kontrakt.

Kommuner har därtill möjlighet att involvera lokala aktörer som fastighetsägare och näringslivsföreträdare i sitt förebyggande arbete. Kommunerna har också möjlighet att säkerställa ett förebyggande arbete i skolorna gällande attityder till våld och anlägga ett trygghetsperspektiv i framtagandet av detaljplaner. Centerpartiet vill därför tydligt prioritera kommunernas arbete och insatser för att bryta den samhällsutveckling som vi tvingas bevittna i den organiserade brottslighetens spår.

Ett nationellt centrum ska stötta kommuner, skolor, socialtjänst och polis i det brottsförebyggande arbetet, särskilt mot gängrekrytering och återfall. På så sätt ser vi även vilka insatser som hjälper mest och får bättre möjligheter att angripa brottsligheten med kunskap och samordning.

Brottsofferperspektivet

Den som utsätts för ett brott ska aldrig lämnas ensam. Ett tryggt samhälle bygger på att den som drabbas snabbt och värdigt får stöd, skydd och upprättelse. När brottsoffer inte får det stöd de behöver ökar risken att de inte medverkar till utredningen och rättvisa blir inte skipad, oavsett hur grovt brottet var.

För att stärka brottsoffrens ställning krävs mer och ett tydligare ansvar från samhället. Stödet ska komma tidigt, skyddet vara starkt och vägen till ersättning enkel, så att den som utsatts får upprättelse och kan gå vidare. Kopplingen mellan barn som utsätts för, eller upplever våld, under sin uppväxt och de som ansluter sig till gängkriminalitet är dessutom mycket stark och det är ytterligare ett skäl att göra allt för att barn inte ska bli brottsoffer.

När ett brott begås påverkas alla – inte minst närstående till de som utsätts. Centerpartiet anser också att närstående till en person som blivit dödad ska kunna vara berättigade till kränkningsersättning för den upprördhet, sorg och kränkning av sinnesfriden som kan följa när en nära anhörig har dödats genom brott. Det har tidigare diskuterats om kränkningsersättning till anhöriga är förenligt med allmänna skadeståndsrättsliga principer. I Norge finns det sedan länge en bestämmelse som ger vissa närstående till den avlidne rätt till kränkningsersättning om gärningsmannen uppsåtligen eller av grov vårdslöshet orsakat dödsfallet. Centerpartiet anser att möjligheten att införa en bestämmelse i skadeståndslagen som ger anhöriga till våldsdödade rätt till kränkningsersättning även i Sverige bör utredas.

Rättsväsendets myndigheter

Samhällskontraktet bygger i grunden på att medborgarna känner förtroende för att staten tar ansvar för säkerhet och brottsbekämpning. En fungerande polis, domstol, kriminalvård och fungerande utredande myndigheter är på så sätt även garanten för rättsstaten och demokratin.

De demokratiska värden som vårt samhällsbygge vilar på, såsom individuella fri- och rättigheter, trygghet, säkerhet och tillit, är beroende av att såväl grova brott som mängdbrott – och allt däremellan – bekämpas. På så sätt värnas ytterst också de demokratiska institutionerna. Under senare år har dock en oroväckande trend, där tilliten till rättsstaten sjunker hos allmänheten, börjat få fäste. Det måste motverkas genom att hela rättskedjan stärks – i hela landet.

En polis för hela landet

Sverige förtjänar en effektiv och välfungerande polismyndighet som både löser och förhindrar brott, samtidigt som den är en bra och attraktiv arbetsgivare. För att alla ska känna trygghet och tillit, oavsett om de bor i någon av våra större städer eller på landsbygden, måste antalet poliser utökas för att motsvara den genomsnittliga polis-

täthet som gäller i övriga Europa. De senaste decennierna har också allt fler polisstationer lagts ned och polisen har blivit ett allt ovanligare inslag i stora delar av landet.

Bristen på polisiär närvaro i hela landet är ett stort misslyckande. Trots att polisens budget under ökade med 50 procent till närmare 50 miljarder per år under mandatperioden 2022–2026 så läggs polisreceptioner ner, vilket leder till att den lokala närvaron försämras. Människor på landsbygden får ännu längre avstånd till polisen, så att när brott sker så har polisen ofta inte ens kommit. Det är ett oacceptabelt svek av samhällskontraktet. Centerpartiet vill se tydlig polisiär närvaro i alla Sveriges 290 kommuner. Vi vill därtill se över regelverket för att införa så kallade first responder-drönare på landsbygden för att ge Polismyndigheten möjlighet att nå idag avlägsna brottsplatser snabbare.

För att återupprätta polisiär närvaro i hela landet måste polisen måste använda sina resurser på ett effektivt sätt – det handlar om att polisen ska ägna sig åt rätt saker, att arbetet organiseras kostnadseffektivt och att flödet från misstanke om brott till verkställbart straff effektiviseras. Det är avgörande att polisen har rätt verktyg för att fokusera på sitt huvuduppdrag, det brottsbekämpande arbetet.

Det finns en rad uppgifter som idag utförs av polisen som hade kunnat utföras av andra. Ett exempel på detta är transportverksamheten som fortfarande i hög grad tynger polisen. Även omhändertaganden av personer med psykisk ohälsa och omhändertaganden av påverkade personer tar mycket tid i anspråk. Dessa typer av uppgifter borde rimligtvis kunna hanteras av andra huvudmän i mycket större utsträckning, samtidigt som andra myndigheter på ett bättre sätt borde kunna bistå Polismyndigheten i det brottsbeivrande arbetet. På så sätt kan polisen lägga mer tid och resurser på att hantera sitt kärnuppdrag.

En del av polisens uppdrag är dessutom att finnas tillgänglig även för icke akuta händelser. För dessa ärenden som inte rör pågående brott eller händelser och tips hänvisas allmänheten i första hand till telefonnumret 114 14. Problemet är att tillgängligheten ute i landet varierar. Vi vill säkerställa att polisen finns tillgänglig, även genom nya kontaktvägar såsom sociala medier, oberoende av ort.

En väl fungerande och effektiv polis måste såklart ha tillgängliga kontaktvägar, där allmänheten kan komma i kontakt med dem på ett enkelt och direkt sätt. Det är uppenbart att polisen har mycket att arbeta med i detta hänseende, och ett verktyg för politiken att åstadkomma detta kan vara att hjälpa polisen att frigöra mer resurser. Centerpartiet anser att ambitionsnivån måste höjas avsevärt vad gäller tillgängligheten, en fråga som är avgörande för såväl en fungerande verksamhet som allmänhetens förtroende för densamma.

För att hantera en mer avancerad brottslighet måste vi bygga hela rättsväsendet, i hela landet, starkare. Polisens närvaro är en grundläggande trygghetsfråga. Nationellt forensiskt centrums (NFC) kapacitet måste stärkas långsiktigt för att genom robustare utredningar öka antalet lagföringar och göra det snabbare, utan att göra avkall på rättssäkerheten.

Centerpartiet anser också att det behövs en beredskapspolis som kan utgöra en förstärkning av Polismyndighetens ordinarie personal vid inträffade eller riskerade allvarliga störningar i samhället ur ordnings- eller säkerhetssynpunkt. Under 2025 kom

utredningen Polisiär beredskap i fred, kris och krig (SOU 2025:57) som bland annat lämnade förslag på att just en sådan förstärkningsresurs på nytt bör inrättas i syfte att förstärka och frigöra Polismyndighetens och Säkerhetspolisens resurser, i första hand vid höjd beredskap och krig men också vid allvarliga situationer i fredstid. Centerpartiet ser positivt på utredningens slutsatser och kommer fortsatt verka för att en sådan beredskapspolis återinförs.

Skapa ett ekokrim

Den grova organiserade brottsligheten ser helt annorlunda ut idag än den gjorde för 15 år sedan. Myndighetssverige måste ta stora kliv framåt för att framgångsrikt slå mot det som göder våldet – den lukrativa kriminella ekonomin. För att identifiera och lyckas lagföra de som tjänar stora pengar på olika typer av ekobrottslighet krävs en effektiv organisation och samlad spetskompetens hos dem som utreder denna typ av brottslighet. Vi vill se en spetsmyndighet växa fram ur nuvarande Ekobrottsmyndigheten, EBM, och bli ett Ekokrim, som får de befogenheter som krävs för att självständigt kunna utreda och lagföra brottsligheten inom sitt område. Ett Ekokrim skulle få ett breddat uppdrag även på det brottsförebyggande området, när brottskatalogen omfattar även miljöbrott och korruption.

Korruption och andra former av otillåten påverkan används allt oftare av kriminella nätverk för att bedriva brottslig verksamhet. Det har på senare år stått klart att det finns de som ger kriminella juridisk rådgivning, är konsulter i hur man driver företag och skapar en legitim yta för brott att begås. Det finns även misstänkt korruption inom flera myndigheter, banker och företag. Mycket tyder på ett stort mörkertal, och de fall som upptäcks leder i för liten utsträckning vidare till brottsutredningar där denna typ av möjliggörare också åtalas. Det här är en allvarlig brist, eftersom de kan ha en central roll i lukrativa brottsupplägg. Därför måste arbetet skärpas för att identifiera möjliggörare och se till att de stoppas.

Avfallsbrottslighet har visat sig vara en av de verksamhetsgrenar som de grovt kriminella gör stora pengar på idag. Trots detta finns det ingen samlad nationell utredningsresurs för grov miljöbrottslighet, utan den får utredas i konkurrens med all annan brottslighet som ingår i polisens uppdrag. Samtidigt begås sådan avancerad brottslighet ofta med företag som brottsverktyg. För att effektivt slå mot den brottslighet som hotar både miljö och hälsa och riskerar att slå ut seriösa företag i branschen måste samhället agera mer kraftfullt mot denna typ av brottslighet.

Kriminalvården

Centerpartiet har under de senaste åren varit med och drivit fram en hård linje mot den grova organiserade brottsligheten. Som en del av detta arbete har det genomförts många straffskärpningar, och fler är på väg. Denna utveckling sätter Kriminalvårdens verksamhet på prov. Överbelagda anstalter är ett stort problem som ökat i omfång under mandatperioden 2022–2026.

Utbyggnaden av anstalter borde ha påbörjats och drivits långt kraftfullare än vad som skett hittills. Platsbrist får aldrig vara en anledning till att ge avkall på allmän säkerhet, arbetsmiljö eller kvaliteten på den vård som Kriminalvården ska tillhandahålla. Så är det emellertid idag. För ofta visar det sig också att dömda kriminella som går fria i väntan på att avtjäna sina straff begår nya brott. Detta är ett stort problem, inte minst för rättsstatens förtroende. Det bör därför utredas hur tiden kan kortas mellan det att en dom träder i laga kraft och det att verkställighet påbörjas.

För att möta behovet av fler platser på anstalter och i häkten anser Centerpartiet att möjligheten att använda elektronisk intensivövervakning (IÖV), fotboja, som alternativ till verkställighet på anstalt i fler fall bör ses över. Den bör kunna användas i fler fall än idag, när det rör mindre allvarlig brottslighet där kortare fängelsestraff döms ut.

Kriminalvården har en viktig roll i att även förebygga återfall i brott, och dess nuvarande arbete med att förstärka dömdas möjlighet att slussas ut på arbetsmarknaden på ett bra sätt måste förbättras. Därför har Centerpartiet i riksdagen motionerat om att samverkan mellan Kriminalvården och socialtjänsten måste förbättras kring insatser i samband med frigivning för att stödja den enskilde i återanpassning.

Domstolsväsendet

Idag saknar Sveriges domstolar både rätt förmågor och rätt resurser, exempelvis i form av utbildningar för både nya och befintliga domare, för att såväl hantera dagens belastning av mål som kommande straff- och processrättsliga reformer som ska införas. Detta behöver ses över – inte minst för att motverka den domarbrist som drabbat många av landets domstolar mycket hårt. Domstolarna i Sverige måste vara både vara attraktiva arbetsgivare och vara tillgängliga för allmänheten.

Nämndemannasystemet är i behov av förbättringar. Vi vill se en översyn av nämndemannasystemet, inklusive ersättningsnivåer, i syfte att bredda rekryteringen av nämndemän. I ett samhälle med ökande hot och otrygghet så drabbar det även våra nämndemän som tillsammans med jurister står för den dömande verksamheten i Sverige. Det är därför viktigt att nämndemännen får det skydd och stöd de behöver både när de tjänstgör i rätten och i sin vardag, för de fall att det förekommer hot eller liknande som kan sättas i samband med deras uppdrag som nämndemän.

Rättsliga biträden

År 2018 trädde en lagändring i kraft som innebar mer restriktiva regler för förordnande av ett målsägandebiträde i överrätt. Förändringen kom sig av att överrättsprocessen reformerades och var i grunden bra. Målsägandebiträdets funktion vid en huvudförhandling i överrätt ansågs många gånger begränsad, och därför avgränsades tillgången till målsägandebiträde som huvudregel till dess att överklagandetiden för tingsrättens dom gått ut. Från denna huvudregel finns undantag som innebär att målsäganden under vissa förutsättningar har rätt till målsägandebiträde även i överrätt.

Under senare tid har det kommit signaler som tyder på att lagen kan ha fått alltför långtgående konsekvenser. Ett målsägandebiträde fyller många gånger en viktig

funktion för målsäganden, inte minst i mål om sexualbrott, våld i nära relation eller hedersrelaterad brottslighet. Centerpartiet vill därför se en översyn av regleringen i syfte att återgå till den lagstiftning som gällde innan ändringen 2018. Under 2026 lades lagrådsremissen Stärkta rättigheter för målsägande och en mer ändamålsenlig kontroll över statens utgifter för rättsliga biträden fram. I lagrådsremissen finns förslag på att stärka rätten till målsägandebiträde, såväl i överrätt som med hänsyn till ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning. Därtill finns det även förslag som syftar till att skapa en mer ändamålsenlig kontroll över statens utgifter för rättsliga biträden. Centerpartiet ser positivt på att det kommit förslag på området och kommer verka för att dessa genomdrivs så snart som möjligt.

Utökad registerkontroll

I syfte att skydda barn och unga mot sexualbrott och andra grova brott finns det idag bestämmelser om obligatorisk registerkontroll av belastningsregistret och vissa uppgifter i misstankeregistret för anställda inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet. Det är därtill positivt att brottskatalogen nyligen breddats så att fler typer av brott omfattas av de registerkontroller som görs. Centerpartiet anser dock att denna reglering borde gälla även anställningar inom exempelvis äldreomsorgen, LSS-boenden och annan offentlig verksamhet. Detta skulle göra att även andra i sammanhanget utsatta grupper inkluderas i skyddet.

Vidare är obligatoriska kontroller för anställda inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet idag begränsade till tidpunkten när anställningen erbjuds och ett utdrag kan vara upp till sex månader gammalt. Det sker inga efterföljande eller regelbundna kontroller. För att skydda särskilt utsatta anser Centerpartiet därför att det också bör ske regelbundna kontroller, något som måste ske med stor rättssäkerhet.

Barn som särskilt skyddsvärda

Barn behöver bättre skydd

Barn är en särskilt utsatt och särskilt skyddsvärd grupp. Enligt Rädda Barnen lever omkring 200 000 barn i Sverige med våld som en del av sin vardag. Samhället står idag mitt i en kris, där allt fler barn och unga brottas med psykisk ohälsa, har svårt att klara skolan, står utan arbete eller i värsta fall rekryteras in i brottslighet och väljer brottets bana. Alltför länge har samhället och det offentliga stått passiva inför utmaningar med social utsatthet och utanförskap, med en dåligt fungerande skola, socialtjänst, vård eller arbetsmarknad. Vissa barn växer upp med våld i hemmet eller svagt stöd hemifrån.

Barn blir utsatta för brott på nya sätt idag, där många samverkande trender i samhället och framväxten av organiserad brottslighet gjort barn och unga mycket sårbara. Problemen förstärks av till exempel psykisk ohälsa, socioekonomiska faktorer, ett bristande civilsamhälle och dålig integration. De stora mängder barn och unga som

nu omhändertas i vård eller döms till straff riskerar också att senare komma ut i samhället illa förberedda för ett vanligt liv. Vi ser därför ett stort behov av att skydda barn – både från att själva utsättas för brott och från att själva begå brott.

Involverande av underårig i brottslighet

Centerpartiet vill driva ett perspektivskifte i Sverige för att komma åt den grova brottslighet som gör att barn och unga tvingas att utföra fruktansvärda handlingar. Det är inte barnen som ska straffas när vuxensamhället har brustit.

Mot bakgrund av detta vill vi skärpa straffet ytterligare för brottet involverande av underårig i brottslighet – från regeringens förslag om ett nytt maximistraff på sex år till åtta år. Detta är i linje med Centerpartiets hållning att tidigare under 2026 säga nej till en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år.

Barnahus

De som arbetar med brottsutredningar där barn är brottsoffer måste ha kunskap om de speciella förutsättningar som präglar dessa ärenden. Att hålla barnförhör skiljer sig exempelvis markant från att hålla förhör med vuxna. De som arbetar med barnärenden måste också ha god kännedom om barns rättigheter, om barns utsatthet och reaktioner vid våld och övergrepp och om hur man kommunicerar med barn i olika åldrar och utvecklingsstadier. Möjligheten att säkra bevisning och omständigheterna i övrigt kräver också skyndsamhet i handläggningen. Av dessa anledningar är det av största vikt att det finns tillgång till åklagare men likaså utredare inom polisen med särskild kompetens avseende brott riktade mot barn i hela landet.

På flera håll i landet har det därför byggts upp så kallade barnahus för att bättre tillgodose brottsutsatta barns behov och samla de myndigheter under ett tak som ska samarbeta när ett barn misstänks ha utsatts för brott. Syftet med barnahus är att i en trygg, barnvänlig miljö låta barn som misstänks vara utsatta för brott vara i centrum i utredningsprocessen. Genom att alla aktörer finns på plats på ett ställe slipper barnet slussas runt mellan olika myndigheter och upprepa sin historia. Regeringen måste därför agera för att skyndsamt säkerställa att tillgången till barnahus omfattar unga brottsoffer i hela landet.

Utredningstider i mål om brott mot barn

Vid en anmälan om ett allvarligt brott mot ett barn ska förundersökningen genomföras skyndsamt och ett beslut om ett eventuellt åtal fattas inom 90 dagar. Det här är en lagstadgad tidsfrist som bara får överskridas när det är påkallat av tydliga utredningsskäl, exempelvis när ärendet är komplext. Ändå överskrids tidsfristen i många ärenden utan att det kan motiveras av ärendets beskaffenhet. Detta måste ändras. De långa handläggningstiderna kan, vid sidan av den allmänna påfrestning det medför att vara föremål för en brottsutredning och särskilda påfrestning detta medför för barn, också resultera i ett klart sämre bevisläge.

Konsekvenserna av långa handläggningstider riskerar att förvärra både barnets hälsa och dess möjligheter till skydd, stöd och behandling. Regeringen måste därför tillse att en översyn av den sammanlagda tiden för utredning och brottmålsprocess i barnärenden genomförs, inklusive en effektiv uppföljning av att tidsfristerna inte överskrids.

Barn som begår brott

Unga är överrepresenterade i statistiken över misstänkta och lagförda. Enligt Brå stod personer i åldern 15–20 år för ca 17 procent av det totala antalet brottsmisstänkta under 2025. Många grova och allvarliga brott utförs av personer i denna ålderskategori, och under de senaste åren har dessutom våldsbrotten inom den gängkriminella miljön krupit än längre ner i åldrarna.

För brottsoffren spelar gärningsmannens ålder ingen roll, brotten behöver utredas och barnen behöver omhändertas – oavsett om det är genom sociala insatser eller, förutsatt att barnet är straffmyndigt, i ett ungdomsfängelse. Lösningen är dock inte att döma barn under 15 år till fängelse, något Centerpartiet står fast vid trots att Tidöregeringen drivit igenom en sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år under 2026. Vi behöver i stället en effektiv social tvångsvård som ger varje barn en väg tillbaka till det goda samhället. Framför allt behöver vi skydda barn från våld, övergrepp och brister i omsorgen. Forskning visar på starka samband mellan uppväxtvillkor och risken att dras in i kriminalitet. Barn som utsätts för våld, inte klarar skolan eller saknar tillgång till tidiga stödinsatser löper en ökad risk att rekryteras in i kriminella strukturer. Brotten mot barn behöver därför prioriteras.

Därför behöver det förebyggande arbetet ges en mer framträdande roll. Centerpartiet vill se fler tidiga och samordnade insatser som resulterar i en slutförd skolgång för alla barn, en tillgänglig vård för de barn och unga som mår dåligt och en uppväxt fri från våld. Barn ska inte straffas för det vuxna samhällets misslyckanden. Centerpartiet vill därför skärpta straffen för de som rekryterar barn till gängen och införa en skarp straffskärpningsgrund vid brott mot barn.

Avhopparprogram

Den organiserade brottsligheten kryper allt längre ner i åldrarna och det är nu snarare regel än undantag att gärningspersonerna vid de grövsta brotten är unga. Samtidigt har det också blivit vanligare att tjejer/kvinnor dras in i grov brottslighet och gängkriminalitet. Den här skrämmande utvecklingen påverkar – utöver de direkta brottsoffren – såväl samhället i stort som de individer som hamnar i kriminalitet.

Kvinnors roll i gängen skiljer sig ofta från männens. Det är inte ovanligt att kvinnor kan vara både förövare och offer. De används för att transportera vapen, sprängmedel, pengar och narkotika men kan också användas som lockbete för att lura måltavlor till en viss plats. Kvinnors kroppar används som handelsvara och kvinnor utnyttjas sexuellt för att reglera skulder mellan kriminella män. Bilden av kvinnor inom de kriminella kretsarna är mångfacetterad och innefattar såväl de som gjort ett aktivt val som de som

hamnat där på grund av relationer (det kan handla om familjerelationer, kärleksrelationer eller vänskap).

I ett sådant sammanhang är hotbilden särskilt svår för en kvinna som lämnar sin kriminella man eller någon som tar avstånd från en kriminell familjemedlem. Att besluta sig för att lämna ett liv med insyn i gängen är oftast komplext och svårt. Om det finns barn med i bilden blir situationen än mer problematisk. För att möjliggöra för kvinnor att ta sig ur den grova kriminella brottsligheten på ett säkert, anpassat och effektivt sätt måste därför samhället ta ansvar för att tillse att det finns rätt resurser och rätt kompetens för att hanterade detta. Utformningen av ett avhopparprogram som är anpassat för kvinnor är därför en nödvändighet.

Våld i nära relation

Våld i nära relation handlar i huvudsak om makt, kontroll och dominans och om att bryta ner och allvarligt skada någons självkänsla. Det destruktiva mönstret börjar sällan med fysiskt våld utan med kontrollerande beteende och psykisk misshandel. Den som utsätts får en kraftigt försämrad självbild och självkänsla, isoleras allt mer, kontrolleras i ökad grad och hindras i sin livsföring. Det kan handla om att partnern kontrollerar att man går direkt hem efter jobbet, att man hindras från att gå på viktiga möten eller läkarbesök, att man tvingas tåla att ens telefon undersöks, att partnern tar kontroll över ens inkomst eller att man begränsas i sina sociala relationer samt om ett ständigt återkommande budskap om att man är dålig och värdelös.

Våldet normaliseras vartefter både för utövaren och för den som utsätts. Det sker en normaliseringsprocess, något som är särskilt utmärkande för våld i nära relation. Gränserna förskjuts således gradvis för vad som kan anses vara normalt och acceptabelt både för våldsoffret och för förövaren. Det kontrollerande beteendet blir därmed starten på ett allt allvarligare makt-, kontroll- och våldsmönster. Ofta upplever också våldsoffret det kontrollerande och psykiska våldet som värre, i betydelsen mer nedbrytande, än det fysiska våldet de utsätts för av förövare. Samhället måste på ett självklart sätt trygga de personer som riskerar att fara illa av sådana våldsverkare. För att de som polisanmäler våld i nära relation ska kunna känna sig trygga vill Centerpartiet att den som är utsatt och gör en anmälan ska få brottsofferstöd inom ett dygn från polisanmälan.

Skyddade personuppgifter och boende för kvinnor

Av Jämställdhetsmyndighetens rapport Skyddade personuppgifter – oskyddade personuppgifter (rapport 2022:10) samt av Riksrevisionens rapport Statens skydd av hotade personer – brister i omfattning och effektivitet (RiR 2024:1) framgår att kvinnors och barns hela livssituation försvåras av att leva med skyddade personuppgifter, vardagliga situationer är svåra att hantera och innebär ofta säkerhetsrisker. Att inte kunna uppge sina personuppgifter gör det svårt och ibland omöjligt att få tillgång till samhällsservice.

Bristen på stadigvarande boende för kvinnor som lever med skyddade personuppgifter är ytterligare ett allvarligt problem. Rapporten rekommenderar bland annat att våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter bör erbjudas en kontaktperson som kan tillhandahålla stöd, hjälp och vägledning i myndighetskontakter och i praktiska vardagsfrågor. Särskilda kontaktpersoner bör finnas för både vuxna och barn och till exempel vara placerade inom socialnämndens verksamhetsområde, och de ska finnas kvar så länge som skyddsbehovet kvarstår. Regeringen måste nu skyndsamt utreda och presentera lagstiftning för att uppnå detta.

Ett digitaliserat samhälle måste ta ansvar för sina mest utsatta invånare – trots detta saknas idag en nationell beredskap när personuppgifter röjs. Centerpartiet vill därför tillsätta en utredning för att skapa en nationell funktion som vid personuppgiftsläckor omedelbart kan kontrollera och hantera om uppgifter som rör personer med skyddad identitet har röjts.

Radikalisering och terrorism

Radikalisering, terrorism och våldsbejakande extremism är hot mot den liberala demokratin, det fria utövandet av mänskliga rättigheter och den ekonomiska och sociala utvecklingen. Budskapet ska alltid vara att staten tar strid mot sådan allvarlig och systemhotande brottslighet. Säkerhetspolisen bedömer att de tre huvudsakliga extremistmiljöerna i Sverige för närvarande är de våldsbejakande islamistiska, högerextremistiska och vänsterextremistiska miljöerna. Men även andra grupper använder våld för att uppnå sina mål, exempelvis extremistisk djurrättsaktivism. Det de har gemensamt är att de motverkar den liberala demokratin och är villiga att använda våld för att störta eller försvaga den.

Vi ser också i ökad utsträckning att sammanfogningen i form av organisationer luckras upp och i ökad utsträckning övergår i mer löst sammanfogade nätverk av extremistiska och våldsbejakande personer. Gemensamt för dessa är att de har ett destruktivt narrativ och verkar för att flytta gränserna för vad som är acceptabelt att uttrycka. Det kan i förlängningen bidra till en avhumanisering av grupper eller individer och detta kan i sin tur utgöra en grogrund för våld.

Centerpartiet vill sedan tidigare se mer effektiva åtgärder för att förebygga, försvåra, förhindra och avskräcka deras verksamhet. Staten har också ett ansvar gentemot terrorismens offer att hålla de skyldiga ansvariga och skipa rättvisa. Det gäller både svenska terrorister som rest utomlands och de som är verksamma här hemma. Vi vill också se mer effektiva regler och kontroller för att förhindra att offentliga medel går till organisationer som motarbetar den liberala demokratin och stärka kapaciteten hos de enheter inom polisen som arbetar med demokratifrågor. Individer som ännu inte har begått brott utan är på väg att radikaliseras måste mötas av förebyggande åtgärder som inte uppfattas som stigmatiserande. Lokal polis liksom civilsamhället, framför allt mödrar och religiösa samfund, spelar idag viktiga roller i kampen mot radikalisering.

EU är en viktig arena i arbetet mot terrorism. Tillsammans har EU-länderna bättre förutsättningar att motverka terrorattacker genom att exempelvis dela underrättelser om

potentiellt farliga personer och genom att stoppa vapensmuggling. Överenskommelser behövs kring EU-ländernas skyldighet att informera om vapensmuggling eller radikaliserade personer när andra EU-länder berörs. Satsningarna mot påverkanshot behöver också öka både i Sverige och i övriga EU.

Ulrika Liljeberg (C)

Magnus Haara (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Rasmus Elfström (C)

Daniel Bäckström (C)

Catarina Deremar (C)

Anna Lasses (C)

Kerstin Lundgren (C)

Birgitta Ohlsson (C)